

УДК 821.161.2:82-6

**ТЕМАТИЧНІ АСПЕКТИ ЕПІСТОЛЯРНИХ ДІАЛОГІВ
ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА ТА ОЛЕКСИ ІЗАРСЬКОГО****О. І. Руднянин**

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
аспірант кафедри української літератури;
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57*

У статті проаналізовано приватну кореспонденцію Юрія Володимировича Шевельова до Олексі Григоровича Ізарського, розкриваються основні тематичні аспекти листування обох письменників. Завдяки листам Юрія Шереха та щоденникам Олексі Ізарського здійснено спробу аналізувати епістолярій кожного художника слова як складові частини “цілісного тексту”. Під час дослідження визначено роль епістолярної спадщини письменників у розвитку історії української літератури, а також місце приватної кореспонденції Юрія Шевельова у подальшому вивченні на належному рівні життя та творчості маловідомого в Україні письменника, літературознавця, перекладача – Олексі Ізарського.

Ключові слова: *епістолярій, епістолярні діалоги, спадщина, листи, щоденники, література, книга*

Важливе місце в історії розвитку української літератури займає дослідження письменницького епістолярію. Листи, щоденники, спогади дають змогу простежити, як формувався літератор, як розвивалися його художні й естетичні смаки, народжувалися мистецькі твори, допомагають краще зрозуміти світоглядні позиції автора, свідчать про його напружену діяльність. Завдяки епістолярній спадщині ми маємо можливість вивчати як повсякденність певної епохи загалом, так й конкретну особистість зокрема.

Останнє десятиліття в українському літературознавстві було досить плідним щодо вивчення приватної кореспонденції літераторів. Насамперед інтерес до епістолярних пам'яток позначився на масовому виданні листування письменників-класиків та науковому коментуванні цих творів. Досить звернутися до відомих публікацій листів Т. Шевченка, Марка Вовчка, І. Франка, В. Винниченка, М. Коцюбинського, В. Стефаника, Лесі Українки, В. Стуса та інших, щоб зрозуміти, що видання епістолярію вже давно стало важливим та цінним джерелом для вивчення історії письменства.

На думку І. Франка, “епістолярна спадщина письменників – важливе джерело дослідження історико-літературного процесу в цілому, оскільки завдяки листуванню автора з сучасниками можна з'ясувати не

лише проблеми самотності його таланту, а й поставити того чи того художника слова в контекст його літературної доби, віднести до конкретного мистецького угруповання, літературного напрямку чи стилю” [7, с. 316].

Метою нашого дослідження стало вивчення приватних листів Юрія Шевельова до Олекси Ізарського. Крізь призму листування ми відкриваємо не тільки нові сторінки біографії і творчого життя автора, відомого українсько-американського славіста-мовознавця німецького походження, історика української літератури, літературного і театрального критика, активного учасника наукового та культурного життя української еміграції – Юрія Шевельова, але й дізнаємося про не менш талановитого письменника-романіста української діаспори, літературознавця і перекладача Олексу Ізарського, життя та творчість якого є й досі малодосліджені в Україні.

Юрій Шерех писав: “Якщо розглядати лист як літературний жанр, – а таким він, напевне, є під пером літератора, то одна з головних відмінностей його є та, що він адресований до конкретної і знаної особи. Розуміється, вірш, роман, нарис теж фіктивні монологи, вони теж, хоч би як це було завуальовано, спрямовані до якогось другого. Але в них цей другий анонімний, невідомий, випадковий і – здебільша – колективний. Тому ці літературні твори відбивають, поза особою автора, особу уявного читача, читача, баченого автором, а через те – своєрідне заломлення, – по-друге, ще раз, самого автора. Лист одначе несе в собі, крім образу автора, образ конкретної особи, хай теж, як її бачить автор. У цьому сенсі лист нагадує – в малярстві – портрет. Кожний бо портрет приносить образ спортретованої людини і маляра” [9, с. 2].

Олекса Ізарський (справжнє прізвище – Мальченко Олексій Григорович, народився 1919 року у Полтаві) – письменник-емігрант, прозаїк, есеїст, критик, перекладач, автор родинної хроніки української сім’ї Лисенків у 8 томах. В Україні він відомий неширокому колу читачів, переважно дослідникам творчості письменників діаспори. За оцінкою закордонних істориків літератури (Г. Костюка, П. Одарченка, І. Кошелівця та ін.), Ізарський належить до тих письменників, яких читатимуть і пошанують у майбутньому [2, с. 2]. Творча спадщина письменника після його смерті повернулася на Батьківщину: рукописи, передані у відповідний відділ Інституту літератури в Києві, листи Юрія Шевельова до О. Ізарського з частиною документів – до Полтавського обласного архіву, книги – в Полтавську обласну бібліотеку імені І. Котляревського та бібліотеку краєзнавчого музею [3, с. 7].

Завдяки книзі, впорядкованої Миколою Степаненком, «Листи Юрія Шевельова до Олекси Ізарського», можемо вивчати епістолярне спілкування обох письменників, двох товаришів, яке хронологічно охоплює період від лютого 1946 по жовтень 1996 роки. Оскільки листи Олекси Ізарського до Юрія Шевельова ще досі не знайдені, аналізувати епі-

столярні контакти цих майстрів слова на рівні “цілісного тексту” неможливо. Та завдяки книзі «Щоденники Олекси Ізарського», ініціатива видання якої належить голові Полтавської філії Суспільної Служби України – Ганні Кіященко, можна простежити перипетії їхніх “діалогів на відстані”.

Юрій Володимирович Шевельов та Олексій Григорович Мальченко – це дві талановиті постаті, яких поєднала доля не тільки через те, що жили на чужині – спочатку в Мюнхені, а згодом у США, що працювали у схожому напрямку, спілкувалися з спільними знайомими відомими людьми, вони були ще й близькими за духом. У своїх спогадах «Я, мені, мене (і докруги)» Юрій Володимирович згадує про Олексу Ізарського уже на перших сторінках: “У старшій, більш урбанізованій частині Богенгавзену жив мій майже земляк – Полтава яких 130 км від Харкова – Олекса Григорович Мальченко, він же Ізарський, з душею напів полтавською, а напів “просто геттінгенською”. Дуже відмінний від мене тим, що був дуже жадібний на людей і любив угризатися в кожного, поки не відкриє душі й думки, тоді як я завжди уникав зазирання в чужі душі, про що більше – далі. В добру погоду Олекса Григорович любив заглядати до мене, витягати мене з моєї кімнати, і ми йшли на прогулянку. Часом ми прямували на луки, де паслися вівці (тепер там суцільне місто конструктивістичної архітектури), а часом до надізарських парків. Парки тяглися на схилах над зеленою й швидкою альпійською походження річкою на цілі кілометри, часом досить пологі, часом стрімкі. Ми ходили, неспішною ходою, вздовж тих схилів, над річкою і говорили, багато говорили про філософські проблеми, про літературні, про театр, про спільних знайомих. Мої були майже виключно українські, втікацькі, він робив вилазки трохи й до німецького культурного світу. Цей звичай, розумово вимінюватися на піших прогулянках, був вивезений з України. Ми тоді поняття не мали про прийняття великих груп людей на вечірки, з їхнім ритуалом припивання коктейлів навстоячки і порожнього small talk. Нам вистачало двох осіб і щирості. Серйозні теми, де вирішувалася доля якщо не світу, то принаймні світової культури, легко переходили в жарт, жарт у гру. Ми жили бідно, обходилося без частувань, але було легко й весело” [10, с. 10-11]. Зазначимо, що smalltalk в перекладі з англійської мови означає “розмову ні про що”.

У «Висмиках» зі щоденників Олекси Ізарського знаходимо перший запис про зустріч з Юрієм Шевельовим 25-28 грудня 1964 у реальності, а не на папері: “Український інститут на 79 вулиці. ... Після доповіді Г. Костюка я вийшов з залі на другому поверсі, а мене взяв за руку Ю. Шевельов: “Ви посоліднішали, але не постаріли”. Сам він – у “нормі”, трохи втомлений, зів’ялий. Зразу відчувся старий контакт між нами: ні з ким мені так добре не говорилося, як з ним” [2, 67].

До книги «Листи Юрія Шевельова до Олекси Ізарського» увійшло 265 листів, які були написані у різний період та у різних країнах, наси-

чені важливими подіями і фактами, постатями, які творили нашу історію. Через усе листування проходять різноманітні теми, включаючи особисті внутрішні переживання. Починаючи з 240-го листа, у книзі подані листи без дати, які охоплюють період від 1947 року.

Наскрізна тема літератури відображається практично у кожному листі. Обоє діляться враженнями про книги, написані відомими письменниками, радили один одному літературу. Юрій Шевельов: “Отже, я невблаганний: і Вернадського перший том, і Бернгема менеджерів прочитати мусите” [5, с. 50]. “От іще для Вас, літераторів, зверну увагу на одну малу публікацію, що саме тепер пішла до друку – «Голубі диліжанси». Це кілька листів ваплітян Хвильового, Дніпровського, Яновського з архіву Любченка. Але, кажу Вам, пальчики оближете” [5, с. 84]. “За Ван Гога весняного спасибі” [5, с. 86]. Не завжди їхні смаки схожі, та все ж таки 20 вересня 1986 року Юрій Шерех відповідає з повагою до вподобань свого товариша: “Мерсі за листок і за вирізку про Томаса Манна. Він не належить до моїх улюбленців, може несправедливо. Бо я його мало знаю. В оригіналі він важкий, а перекладів мало траплялося. З того, що знаю, він мені наче паралельний до Стравинського – “механічний соловей’ іф ю сі ват ай мін’ [5, с. 183]. Зазначимо, що ifyousee-whatimean в перекладі з англійської мови означає: “Якщо Ви розумієте, що я маю на увазі”. Олекса Ізарський навпаки захоплювався творчістю Томаса Манна, по декілька разів перечитував його щоденники, випишував цитати. А одного разу він написав: “Читаю надзвичайну книгу – Т. Манн описує історію написання свого роману «Др. Фавстус». В ній те, що ніхто не розповість “своїми словами”. Так дбайливо розкладено матеріал! Здається, що книгу написано... для мене! А кличе вона до праці, до підпорядкування їй усього життя...” [2, с. 42].

Важливими були і рецензії на власні книжки та статті, яких чекали з нетерпінням. Юрій Шевельов любив читати твори Ізарського, хоча одночасно інколи й критикував його роботу. “Мене відвідали Віктор і Ляля. Отже, життя іде” [5, с. 44]. “Про прямолінійність більшості моїх статтів маєте рацію. Великою мірою це хиба моєї вдачі взагалі. Доводити все до межі. Але одна обставина, що зменшує провину: не забувайте, для кого я пишу. ... Саме Ви пишете для всіх у принципі однаково, я варіююся залежно від аудиторії. Що краще, можна сперечатися, але я все-таки і педагог, тому мушу орієнтуватися на аудиторію” [5, с. 72]. “Щиро дякую за прегарну «Полтаву» і за всі попередні повісті. Я перед Вами в боргу. Наступного року вийдуть мої «Зібрані твори»– віддячуся” [5, с. 106].

Олексій Ізарський своєю чергою завжди із задоволення отримував і читав книжки, статті Юрія Шереха. У «Щоденнику» він пише: 19.09.65: “Дочитав книжку Ю.Ш. й написав йому двосторінкового листа. – Книга сильна: вражаючої сили полемізм. Ясні об’єкти нападу. Багато в них “самотніх” статей. Найсильніші речі – про М. Хвильового,

М. Куліша, про щоденники А. Любченка, «Доктора Серафікуса», «Ману». Цикл про неоклясиків цінний як підвалина для “спектризації” П’ятірного грона. Особлива група – статті про Т. Осьмачку й В. Барку: намагання донести до читача суть «явища» [2, с. 82]. 16.01.79: “В себе нагорі почав читати книжку Ю. Ш., з олівцем у руці. Це скопище фактів не тільки про літературне життя еміграції. Це історія еміграції, до певної міри. Книга іскристих фактів, важливих думок” [2, с. 248]. 27.06.80, п’ятниця: “Лист Шевельова: моя «Луна п’ятдесятих» здалася йому мало зрозумілою для читача. На всякий випадок хоче прочитати другу половину. «Літо» він не береться друкувати у «Сучасності»” [2, с. 281]. 6.04.87: “Увечорі дочитав передмову Ю. В. до «Шевченка». Слова про нову книжку про Шевченка – це не тільки захоплення, а й стриманість. Починається нове шевченкознавство” [2, с. 343]. 18.12.84: “... Учора читав «Не для дітей» Ю. Шевельова: який чудовий нарис про «Щоденник» А. Любченка! Бо це не рецензія, а двадцятий поверх над нею!” [2, с. 339].

Олексій Ізарський песимістично сприймає долю свого письма, та й Юрій Шерех не завжди впевнений щодо процвітання написаної літератури, але останній завжди оптимістичніше відповідає, підбадьорює свого товариша: 21 квітня 1951 року: “Отже, маєте сочиняти Рілького, а для чого, – це ще Шевченко знав – один у одного питаєм, нащо нас мати привела. Та ті, хто не приводить дітей, приводить на світ якісь там комбінації друкарських знаків” [5, с. 45]. У тому ж листі Юрій Володимирович пише: “Будуймо нові засади життя і світу”.

Часто обговорюють долю України. Після поїздки до Батьківщини, Юрій Шевельов відповідає на лист Олексі Ізарському під враженням від відвідин: 17 жовтня 1990 року: “Ваше уявлення, що – цитую – “занудбано все, замучено, сплюндровано” – вибачте, типово емігрантське, ансьєн-режимове. Усе це далеко складніше. Проти Заходу, звичайно, все бідно й трудно, але країна – не в руїні, люди повні енергії. Ледве чи зрушення досягне мети, але я не виключаю й такої можливості. Але що стільки є живого й творчого після такого режиму – це справді чудо. А ще більше чудо, що з них або майже з них тип ледачого хахла. Тутешні люди вгризаються в життя, і слово їх тверде, певне й безжалісне. Режим і життя виховали новий гатунок людини” [5, с. 263]. Зазначимо, що “ансьєн-режим” англійською мовою *ancient regime* в перекладі означає “застарілий режим”.

У тематичному плані листування Юрія Шевельова та Олексі Ізарського зосереджувалося на повідомленні основної інформації про роботу, свій побут, стан своїх літературних справ та інших сучасників, згадки про людей, і як звичайні друзі вони ділились своїми переживаннями, емоціями. Оскільки Олексі Ізарський рідко кудись їздив, частіше працював у своїй маленькій кімнатці за робочим столом: “найкраще я почувую себе вдома, та ще і в будень, за столом” [2, с. 113], як він пи-

сав, тому йому було надзвичайно цікаво читати про роботу у різних університетах, куди запрошували Юрія Шевельова лектором. Одного разу Юрій Шерех у листі вихваляв свою лекцію у Стокгольмському університеті, куди його запросили, як він пише “ізобразить їм гастфорлезунг об состоянії і завданнях ізученія українського язика”, зазначимо, що Gastvorlesung в перекладі з німецької мови означає “лекцію запрошеного викладача” (Gast – гість, Vorlesung – лекція [11]): “І ще можу похвалитися, що виступ мій був малим фурором, що студенти не хотіли мене пускати і повели до ресторану, а професори не знали, що робити, бо не розуміють, як можна на наукові теми говорити весело і щоб люди час від часу сміялися, і не знають, чи це можна чи не можна” [5, с. 40]. Але й із листа, 3 жовтням 1966 року, дізнаємося, що і Олекса Ізарський ділиться новинами про роботу: “Про посаду в Клівленді чую перший раз” [5, с. 95]. 12 грудня 1976 року Юрій Шевельов пише: “Бачу, що Вас Лейквуд, чи як він там звався, піднесли до рівня Клівленду. Підвищення, значить. Вітаю” [5, с. 102].

Аналізуючи кореспонденцію, можна високо оцінити вміння Юрія Шереха яскраво та частково з гумором описувати свої подорожі. У листах до Олекси Ізарського він дуже влучно у прикладах змальовував країни, міста та менталітет людей. Про подорож Юрій Володимирович пише 22 липня 1952: “А Європа, щоб Ви знали, таки чудесна штука. Оце обскакав я всю північну й середню Італію. Гарно. А в Париж по других відвідинах просто закохався. Казали мені тутешні патріоти, що Нью-Йорк такий самий. Брешуть, далеко куцо́му до зайця. Париж легковажний, а водночас собачо вумний, а тут – ділове... Навіть “статі” одна на одну не дивляться, сидять у метрі з уткнутими носами, а в Парижі суцільне схрещення поглядів, і все – електрика” [5, с. 69]. 20 лютого 1984 року: “Одне добре в цьому світі, – що можна (чи ще можна) подорожувати і втекти від оточення. Але я подорожую літаками й поїздами, а Ви – листівками” [5, с. 148].

Олекса Ізарський про прочитаний лист 22.06.82: “Важлива пошта: лист Ю. Шевельова, головне в ньому – це подоріж на Близький Схід – Єрусалим, Сінай, Йорданія, Сирія, Туреччина. Особливе враження – Єрусалим і монастир св. Катерини у Сінай, в котрому православні ченці побудували для своїх робітників-бедуїнів – просто на подвір’ї – мечеть... Один коптський чернець дав Ю. Вол. дерев’яний хрестик” [2, с. 309].

Юрій Шевельов живе активним життям: ходить на фільми, на концерти симфонічних оркестрів, на вистави. Він закликає Олексу Ізарського більше виходити на різні культурні відпочинкові заходи. Так, у листі від 12 листопада 1952 року він пише: “Я певний, що хоч частина цього мусить бути і в Клівленді, тільки треба розшукати. Америка не тиче своїх багатств під ніс, їх треба знайти” [5, с. 77].

Читаючи в хронологічній послідовності листи можна виділити, що навіть тільки після звертання Юрія Шевельова до Олекси Ізарського стає зрозуміло наскільки дружнішими вони стають з кожним наступним листом: Спершу – це “Високоповажний Пане Олексю!”, “Дорогий Олексю Григоровичу”, а далі інколи з гумором або чистосердечно: “Дорогий дядю Альошо”, “Драсті Алексіс”, “Дорогий писателю Землі Української”, “Найдорожчий мій Ізаровичу”, “Дорогий Друже!”. Та вже 18 серпня 1983 року Юрій Шевельов переймає іншу традицію і стає все рідше використовувати звертання: “Куліш писав більшість листів без звертання. Тепер я пробую перейняти цю систему. Що Ви на це?” [5, с. 143].

Не завжди Юрій Володимирович вчасно відповідає, але його листи в більшості не є короткими, а навпаки вміщують багато інформації. Зате не раз він дорікає Олексі Григоровичу за те, що той замало пише: “Я свій папір записую до краю, а Ви лишаєте сторінку порожню, – це навіть не пристойно. В доброму товаристві треба доїдати все до кінця” [5, с. 34]. “Хитрий народ оті полтавці, як їм не хочеться листа писати, так вони посилають американські стандарти, а ти як хоч: чи висилай подібне щось місцевого вибору, чи пиши справжнього листа. Але щоб Ви знали мою благородну натуру, то пишу справжнього листа, хоч і коротко, а до нього ще додаю свою вимагану фізіомордію” [5, с. 36]. “Ну, бачите, що робиться. Вже перехожу на останню третину аркушика, а філософія ще не починалася. Може, вже цього разу лишити Вас без оної? Тим більше, що ми так зворушливо однодушні, що є небезпека, що незабаром усі світові проблеми будуть розв’язані, і кількість безробітних зросте вельми поважно, а ми будемо за це відповідальні” [5, с. 58].

Рідко вдавалось їм зустрітися не в листах, а насправді, в реальності, завжди не вистачало часу, можливостей. У щоденнику Олекса Григорович 1.02.81 описує зустріч з Юрієм Володимировичем більш докладно, що не є типовим для письменника: “З другої до п’ятої Юрій Васильович пробув у нас. Розмова за столом: підрадянське життя, про його досвід з радянською владою, арешт і його слідчий Сергієнко, розмова Ю. В. з Рильським. Потім ще про арешт у Фастові, сидіння в гестапо і т.д. На літературні теми не збивалися, хоч Ю. В. запитався мене, що це сталося, що з мене виріс український письменник. – Пів години пробули нагорі, заглянули до книжкових шаф, до моїх зошитів – щоденників, дещо взяли з моїх листів, – випадково натрапили на моє листування з німецькомовною газетою «Ді нойе Цайтунг». Глянули на фотографії” [2, с. 287] (німецькою мовою «Die Neue Zeitung»). Відображення іншої, ще ранішої зустрічі знаходимо і в листі Юрія Шевельова: 17 жовтня 1976 року: “Було приємно з Вами побазікати і згадати Старий Світ, до якого ми не тільки належали, але й належимо. Принаймні так здається і так варт, щоб було” [5, с. 104].

Через усі листи Юрія Шевельова та щоденники Олекси Ізарського найглибше проходить тема самотності, непотрібності, туги, старості, смерті. Олекса Григорович пише про свій внутрішній стан на власний день народження: 30.08.66: “Мені 47. Почуття ... розгубленості. Сум, відчай. Як провалля – здогади про трагічність людського буття. Сум і радість б’ють з одного джерела: мій день” [2, с. 98]. 3.01.67: “У мене Новий Рік: спроба прибрати себе до рук, краще себе зорганізувати. Новий початок. – Страшно, що живу без друзів, без родичів, без людей. Живу неймовірно, як у романі. Написати б мені сім томів «Самоти»” [2, с. 105]. 16.04.71: “Жаль, що життя минає в самоті” [2, с. 157]. 2.08.80, субота: “Мій місяць. Закінчую 61 рік життя. Так, я вже йду новою країною. А зветься вона – старість” [2, с. 282].

Неодноразово Юрій Володимирович намагається підбадьорити настрій Олекси Ізарського, та не завжди й йому вдається почуватися щасливим, самотність пригнічує й самого Шевельова. У листі за 17 жовтня 1951 року він пише: “Дядько Альошо, не падайте духом... Я пишу це, бо сам відчуваю себе знов паскудно, знов торішня нудьга, знов враження безцільності всього, знов відчуття приреченості всього тутешнього, поцейбічного, знов руки не беруться за працю і білоруси лежать без руху. Можу сидіти годинами і нічого не робити, а вдень рахую години, коли вже можна буде піти спати і тим самим виключитися хоч тимчасово з життя. Це теж, мабуть, наслідок дикої безнадійної самоти” [5, с. 54]. 11 травня 1952 року: “Ви певні за моє майбутнє... Голубчику, не смішіть. Яке майбутнє? Припасовуватися до нових панів і нових мов і умов? Набридло все це, а старість – собача” [5, с. 68]. 22 вересня 1991: “Тим часом вітаю з початком сімдесять третього. Не журіться. Це теж вік ще “діцький”. Справжні трюки починаються з вісімдесятьох... А це ще золота осінь” [5, с. 276].

У листах Юрія Шевельова зустрічаються іншомовні вирази, цитати, уривки. Так, у листі від 5 липня 1976 року пише до Олекси Ізарського: “«Wickleinesist, womitwirringen, Wasringtmituns, wieistesgross». А Ви кажете – перекладати Рільке. Я вже 30 років думаю, як би це можна перекласти – і не можна. Занадто просто. Усі наші переклади на контурах” [5, с. 103]. Зазначимо, що «Wickleinesist, womitwirringen, Wasringtmituns, wieistesgross» є уривком з вірша «der Schauende» Reiner Maria Rilke, в перекладі з німецької мови дослівно: “яке мале те, з чим ми боремося, що бореться з нами, яке воно велике”. У перекладі В. Стуса (кінець 1960-х років): Райнер Марія Рільке «Споглядаючи»: “Мізерне все, з чим ми воюєм, велике ж завше боре нас” [6]. 31 липня 1980 року: “Отже, in langen Rede kurzer Sinn, привіт з зеленої й прохолодної Англії” [5, с. 127]. Зауважимо, що “inlangem Rede kurzer Sinn” – цитата Йоганна-Фрідріха Шиллера, що в перекладі з німецької мови означає “в чому короткий зміст цієї довгої промови” [11]. Часто пише Юрій Шевельов до Олекси Ізарського: “Як казав велекий Гете, чи хто там, Ду муст ентбе-

рен” [5, с. 165]. “Entbehren sollst du! sollst entbehren!” у перекладі М. Лукаша: “Страждай, терпи! Терпи, страждай!” із трагедії «Фауст», Йоганна Вольфганга фон Гете [8, с. 23]. 6 вересня 1987 року: “І нарешті останній Ваш сумний і короткий листок. Про Самчука. Про Вашу маму. Про сигнали й про кінці. Що ж я Вам скажу? “Ду муст ентберен”. Може, цим разом все скінчиться” [5, с. 202]. Юрій Володимирович 6 травня 1985 року надсилав Олексі Ізарському короткого листа німецькою мовою, де всього лиш написано два речення: “Schöne Grüsseausdem Fernen Oste. Esist wunderbar, hierzusein” [5, с. 163], що в перекладі на українську означає: “Сердечне вітання із Далекого Сходу. Тут – чудово” [11].

Отже, проаналізувавши дослідження епістолярію Юрія Шевельова та Олекси Ізарського, можна зробити висновки, що їхні “дальні діалоги”, вивчені за допомогою листів та щоденників, займають вагоме місце не тільки в процесі освоєння літературної спадщини обох письменників, але й у розвитку української літератури загалом. Оскільки окрім приватних повідомлень, що стосуються літературного розвитку самих авторів, їх листи своєрідно творили нашу історію, збагачували національну ниву духовності, науки, просвітництва. За допомогою складових частин можна сформувані цілісну картину спілкування Юрія Володимировича і Олекси Григоровича, а також простежити основні віхи творчого життя літературознавця, письменника, перекладача – Олекси Ізарського, який, що вже зазначалося, є й досі маловідомим в Україні.

Олекса Григорович упродовж свого творчого життя листувався з багатьма письменниками та вченими, серед яких – Улас Самчук, Григорій Костюк, Михайло Орест, Петро Одарченко, Дмитро Нитченко, Ігор Качуровський. Однак епістолярій з Юрієм Володимировичем Шевельовим для нього було найціннішим. У своєму щоденникові він писав: 27.03.87: “Написав Ю. Шевельову. Перечитав його останній лист... Його листи – найзначніше в моєму архіві...!” [2, с. 343].

І хоча сьогодні сучасні технічні можливості дають змогу реалізувати інші форми текстових повідомлень за допомогою активного функціонування Інтернету у всіх сферах життєдіяльності людини, та зміна формату і способу комунікації не зменшує інтересу до жанру епістолярію, який і далі продовжує розвиватися, стає об’єктом численних досліджень.

Література

1. Баран Є. Свідки часу і життя [Електронний ресурс] / Є. Баран // Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. – Режим доступу: URL: <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4207>
2. Ізарський О. «Висмики» з щоденників. 1940-1980-і роки / О. Ізарський. – Полтава: Динамік, 2006. – 392 с.
3. Ізарський О. Ранок: повість / Олекса Ізарський. – Полтава: Дивосвіт, 2012. – Вид. 2-е. – 140 с.

4. Кузьменко В. І. Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20-50-х років ХХ ст. / В. І. Кузьменко – К.: НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 1998. – 305 с.
5. Листи Юрія Шевельова до Олекси Ізарського / автор і упоряд. Микола Степаненко. – Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2014. – 388 с.
6. Поезії М. Р. Рільке та їх українські переклади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://rilke.org.ua/verses.html>
7. Франко І. Збір. творів: У 50 т. / І. Франко. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 49. – С. 462.
8. Шевельов Ю. Без назви / Ю. Шевельов // Sans Titre / Untitled. Сучасність. – Мюнхен, Грудень 1986. – Ч.12 (308). – С. 23
9. Шевельов Ю. Кулішеві листи і Куліш у листах [Електронний ресурс] / Ю. Шевельов. – Режим доступу: URL: <http://www.ukrcenter.com/Література/Юрій-Шевельов/69801-1/Кулішеві-листи-і-Куліш-у-листах>.
10. Шевельов Ю. (Юрій Шерех). Я – мене – мені... (і довкруги): Спогади / Ю. Шевельов. – Харків. Нью-Йорк: Видання часопису «Березіль»; Вид-во М.П.Коць, 2001. – Т. 1. В Україні. – 428 с.
11. ABBYLingvox5. Електронний словник

*Стаття надійшла до редакційної колегії 18.10.2016 р.
Рекомендовано до друку к.ф.н., доцентом **Бараном Є.М.**
д.ф.н., професором **Мафтин Н.В.***

THEMATIC ASPECTS OF EPISTOLARY DIALOGUES BETWEEN YURIY SHEVELIOV AND OLEKSA IZARSKYI

O. I. Rudnianyn

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, postgraduate student at
the Department of Ukrainian literature;
76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenko Str., 57*

The article is dedicated to the study of Yuriy Volodymyrovych Sheveliov's private letters to Oleksa Hryhorovych Izarskyi. It describes main thematic aspects of their correspondence. Due to Yuriy Sherekh's letters and Oleksa Izarskyi's diaries the author makes an attempt to analyze the epistolary of every writer as a component part of the "integral text". The paper defines the role of studied epistolary inheritance in the process of Ukrainian literature history development, and also the place of Y. Sheveliov's private correspondence in further thorough research of life and work of less known Ukrainian writer, literary critic, translator – Oleksa Izarskyi.

Key words: *epistolary, epistolary dialogues, inheritance, letters, diaries, literature, book.*